

Recensies

B.F. Gaijart, e.a., ed., *'Een andere in een ander'. Liber amicorum voor R.A.J. van Lier* (Assen: Van Gorcum, 1982, 319 blz., f45,—, ISBN 90 232 1931 7).

Het schrijven van een bespreking van een 'Festschrift' is meestal geen aangename plicht. Dergelijke publikaties plegen niet uit te blinken door samenhang in de vorm, het niveau en de thematiek van de bijdragen, die erin verzameld zijn. Welke auteur kan de verleiding weerstaan om in zo'n feestbundel eindelijk eens een elders afgewezen artikel te publiceren dan wel om een saai detailstudie in te zenden ten einde zijn of haar eruditie te etaleren? De goeden uiteraard niet te na gesproken.

In dit boek voor Van Lier is van de bovengemelde bezwaren weinig te bespeuren. In de eerste plaats hebben alle auteurs - soms aandoenlijk - hun best gedaan om een publikatie dan wel een voordracht of college van Van Lier als uitgangspunt van hun bijdrage te nemen. B.F. Gaijart (11-19) begint met een zeer persoonlijke schets van Van Lier, waarin hij omstandig uitlegt, waarom de met emeritaat gegane hooggeleerde een 'homo unius libri' is gebleven.

Het tweede deel van dit vriendenboek bevat historische bijdragen, die een aspect van Van Liers *Samenleving in een grensgebied* nader uitwerken. Silvia W. de Groot (19-47) beschrijft de geschiedenis van de achttiende-eeuwse cartografie van Suriname aan de hand van de campagnes van de koloniale overheid tegen de weggelopen slaven. Helaas maakt het goedkope drukprocédé de bijgevoegde kaarten onleesbaar. A.J.F. Köbben (47-57) behandelt de slavernij systemen in Suriname en Noord-Brazilië en wijst op de grote overeenkomsten tussen beide. R.Th.J. Buve (57-82) noemt Van Lier niet, maar laat in een helder historiografisch overzicht van de Mexicaanse revolutie duidelijk zien hoe anders de Mexicaanse maatschappij reageerde op economische veranderingen dan de 'plurale' samenleving in West-Indië.

Na deze drie historische bijdragen is het woord aan de sociale wetenschappen. A.F. Marks (86-115) verdedigt Van Liers concept 'plurale samenleving' tegen de aanvallen van radicale scribenten, die dit begrip verwerpen, omdat het woord 'pluraal' een soort eenheid suggereert, waar juist alleen maar tegenstellingen zijn. Marks verdedigt het begrip van zijn leermeester en betoogt, dat de Caribische samenleving weliswaar door groepstegenstellingen verscheurd wordt, maar dat dit permanente conflict ook een bindend element kan zijn. B.F. Gaijart (115-131) geeft een korte, doch leerrijke schets van het vak 'ontwikkelingssociologie', de leeropdracht van Van Lier in Leiden en Wageningen. Het vak is ontstaan in de optimistische verwachting, dat de sociaal-economische ontwikkeling van de Derde Wereld gepland kon worden. Dat optimisme is inmiddels verdwenen. Thans 'bestaat een evaluatie in de ontwikkelingsociologie niet zelden uit het tellen van doden, de berekeningen van het leed'.

In de volgende afdeling van het boek passeren een aantal specialisaties uit de ontwikke-

lingsociologie de revue, die voor de historicus van minder betekenis zijn dan de hiervoor genoemde bijdragen. P.J.M. Nas, W. Prins en W. Shadid (131-163) leggen uit, dat de ontwikkelingssociologie behoefte heeft aan 'praxeologisch onderzoek', dat beoogt fundamenteel te zijn, maar wel is gericht op het toepassen van de resultaten. W.F.L. Buschkens (163-174) bespreekt de nog korte geschiedenis van de specialisatie 'medische sociologie voor ontwikkelingslanden', aanvankelijk een Leidse collegeserie door Van Lier geïnitieerd. B. van Norren (175-206) behandelt het specialisme van de sociale demografie. Welke invloed hebben culturele factoren op vruchtbaarheid, geboorte en sterfte? Met veel aplomb wijst de auteur op de grote invloed van de aard van de economie en de soort van godsdienst op de 'demographic performance' van een bevolkingsgroep. Het klinkt misschien flauw, maar wisten de historische demografen dat niet allang? J.D. Speckmann (207-214) behandelt in zijn bijdrage het belangrijke onderzoeksinstrument, waarover de historicus niet en de socioloog wel kan beschikken: de participerende observatie. De schrijver constateert, dat dit begrip nooit van een duidelijk gedefinieerde theoretische ondergrond is voorzien. J.D. van der Ploeg (215-231) doet in zijn essayistische bijdrage goed uitkomen welke invloed Van Lier uitoefende op de door hem opgeleide veldwerker ('We werden er tijdens onze studie zo voor gewaarschuwd. Niet met vreemde vrouwen en vooral niet in je onderzoeksgebied').

In het laatste deel van het boek komen voornamelijk Van Liers collegae aan bod. W. Brand (231-251) kapittelt in zijn bekende, uiterst leesbare 'no nonsense' stijl de Oostbloklanden voor de in zijn ogen geringe bijdrage aan de ontwikkelingshulp, hoewel hij erkent, dat de centraal geleide volkshuishoudingen überhaupt slecht plannen ten aanzien van hun internationale handelscontacten. De onlangs overleden Jan Voorhoeve (251-260) sluit in zijn bijdrage passend aan bij Van Liers belangstelling voor Suriname en analyseert de wordingsgeschiedenis van de creolentalen. G.W. Locher (265-289) bespreekt het werk van de graficus Maurits C. Esser en van de antropoloog Claude Lévi-Strauss om Van Lier duidelijk te maken, dat wetenschap en kunst nauw samenhangen. Tot slot geeft Max Nord (291-309) een overzicht van het literaire werk van Van Lier, waaruit ook de titel van deze vriendenbundel is ontleend.

Een bibliografie, een lijst van promoties te Leiden alsmede een curriculum vitae van R.A.J. van Lier besluiten dit boek, waarin de veelzijdigheid van de emeritus goed tot zijn recht komt. Het is de vraag, of de toegenomen en nog steeds toenemende specialisatie in de kunsten en wetenschappen het mogelijk maakt, dat ook in de toekomst een man kan uitblinken als historicus, als socioloog en als literator.

P.C. Emmer

J.A. van Houtte, *De geschiedenis van Brugge* (Tielt-Bussum: Lannoo, 1982, 606 blz., f125,—, ISBN 90 209 1040 X); R. van Uytven, ed., *Leuven: de beste stad van Brabant, I, Geschiedenis van het stadsgewest Leuven tot omstreeks 1600* (Leuven: Stadsbestuur, 1980, 373 blz., D 1980/0711/1).

Een kleine eeuw geleden schreef P.J. Blok zijn *Hollandsche stad in de middeleeuwen* en daaropvolgende delen, en publiceerden Buitenrust, Hettema en Teltling hun *Bezoek aan een Nederlandsche stad in de veertiende eeuw*, werken waaruit een grote beheersing van de materie spreekt en die nog steeds aangename verplichte lectuur zijn voor wie zich met de geschiedenis van de (Noord-)Nederlandse steden gaat bezighouden. In deze traditie